

Jac. P. Thijssse, Natuurbeschermer en schrijver, Dik van der Meulen, KNNV Uitgeverij, Zeist 2018, 96 pp, prijs € 12,95 ISBN 978 90 5011 656 5

Terwijl onlangs nieuwe deeltjes uitkwamen over Eli Heimans, Frederik Willem van Eeden en het Naardermeer, is in de natuurhistorische Heimans & Thijssse-reeks het eerste deeltje over Thijssse nu herdrukt. Als je Thijssse in één woord zou moeten omschrijven dan is het 'opvoeder'. In de eerste plaats was hij onderwijzer, maar hij voedde door zijn uiterst leesbare boeken en artikelen ook veel volwassenen op in de liefde voor de natuur.

Zijn actie voor het behoud van het Naardermeer leidde tot de oprichting van Natuurmonumenten; hij was betrokken bij de plannen voor het Amsterdamse Bos, de oprichting van de KNNV en van Vogelbescherming. Hij richtte *De Levende Natuur* op, een 'tijdschrift voor natuursport'. Samen met Eli Heimans schreef en tekende hij de eerste Nederlandse flora in voor niet-specialisten begrijpelijke taal. Voor Verkade maakte hij de beroemde albums met plakplaatjes, waardoor natuurbescherming in heel Nederland een serieus begrip werd. Het boekje is fris vormgegeven, met andere accenten dan de eerdere biografie en fraai gevarieerd geïllustreerd. LD

Veldgids Zweefvliegen, Sander Bot, Frank Van de Meutter, KNNV Uitgeverij, Zeist 2019, 388 pp, prijs € 34,95 ISBN 978 90 5011 643 5

Van de Gewone snuitvlieg had ik nog nooit gehoord, laat staan dat ik wist dat er ook nog een Rode en Korte snuitvlieg bestonden. Zo vergaat het me overigens met vele in dit geweldige werk beschreven zweefvliegen. Je blijft je verbazen over de soortenrijkheid en de boeiende levenswijze van de vele soorten. Wat een diversiteit en wat een enorme klus om dit boek te maken – alleen al de ongelooflijke foto's waarop zelfs de allerkleinste details duidelijk zichtbaar zijn verdienen alle respect. Daarnaast is alle beschikbare kennis over de materie bijegebracht in niets minder dan het absolute standaardwerk over zweefvliegen.

Je zou het bijna vergeten, maar de KNNV levert altijd kwaliteit, ze doen simpelweg niet anders. Ook dit werk is weer een meesterwerk, al is het door de aard van het onderwerp waarschijnlijk wat minder toegankelijk voor de leek. Maar het is daarentegen ook de uitgelezen mogelijkheid van leek te promoveren tot geïnteresseerde natuurlijefhebber. Met dit heerlijke boek in de hand als leidraad kun je op safari in je eigen (achter)tuin. BK

Vogels in en rond de tuin, De 100 mooiste soorten in tuin en park, Helga Hofman, Kosmos Uitgevers, Utrecht 2019, 256 pp, prijs € 15 ISBN 978 90 2157 092 1

Ik heb een voorkeur voor gidsjes die in een jaszak passen, iets dat helemaal opgaat voor dit handzame werk. Op vlotte en toegankelijke toon worden 100 vogels besproken die klaarblijkelijk het meest voorkomen in park, bos en achtertuin, al moet ik zeggen dat er dagen voorbij gaan waarop ik geen Blauwe kiekendieven, draaihalzen en kuifeenden op dergelijke plaatsen zie. Gangbaarder vogels in en rond de tuin komen ruim aan bod en worden ook voor de minder gevorderde vogelaar bondig beschreven. De goede foto's zijn hierbij een onmisbaar hulpmiddel. Zonder onnodige opspraak worden essentiële zaken als kenmerken, geluid, voedsel en legsel kort beschreven.

Extra waardevol is de ruime aandacht voor voederen, nestkasten en een vogelvriendelijke wijze van tuinieren. Veel van de gegeven tips en toelichtingen pas ik zelf al met succes toe, maar verschillende punten zetten mij aan om mijn tuin nog vogelvriendelijker te maken. De schappelijke prijs maakt dit boekje voor elke geïnteresseerde en welwillende tuinier toegankelijk, de tuinvogels zullen ons dankbaar zijn. BK

The Remarkable Case of Dr Ward & other Amazing Gardening Innovations, Abigail Willis, Laurence King Publishing, London 2018, 112 pp, prijs € 15,50 ISBN 978 17 8627 316 1

Hoewel de titel anders doet vermoeden gaat dit boekje niet alleen over de uitvinding van de Wardse kist, de grasmaaier en de snoeischaar. Nieuwe ontwikkelingen in plantgebruik, tuinstijlen, gebouwde elementen en theorieën komen eveneens aan de orde – allemaal in vijftig korte hoofdstukjes van 1-2 pagina's tekst, telkens vergezeld van klasiek ogende zwart-wit illustraties door Dave Hopkins.

Afgezien van de technologische vernieuwingen die hun sporen in de tuin hebben nagelaten is er in het tuinontwerp eigenlijk niets nieuws onder de zon, zo betoogt Willis. Tegelijkertijd zijn het hoog en laag water van de mode in de tuincultuur even onvermijdelijk als in de lengte van de rok. Haar teksten zijn informatief, erudiet maar niet hoogdravend, zeer leesbaar kortom. De historische invalshoek maakt bovendien dat op zich bekende thema's op een verrassende manier in een ander licht komen te staan, van *Plant Hunters* tot *Dutch Wave* en van *Potagers* tot *No Dig Gardening*. Aanbevolen! LD

Wandelen met meester Li. Over de Tao van het landschap, Eric Brinckmann, KNNV Uitgeverij, Zeist 2018, 224 pp, prijs € 24,95 ISBN 978 90 5011 635 0

Wandelen kan op allerlei manieren. Een bijzonder verfijnde techniek is de voortbeweging in gezelschap van meester Li, een taoïstische filosoof die ons zicht op landschap en natuur gaandeweg verruimt. In oosterse literatuur wordt de naam Li vaak gebruikt voor mijmerende meesters die al dan niet met een leerling erbij door mistige bergen trekken. Hier is het personage Li gebaseerd op Joost Quakernaat, een kenner van het oosterse denken, met name het klassieke taoïsme. Het uitgangspunt komt er eenvoudig op neer dat de werkelijkheid langs rationele weg niet volledig kenbaar is, maar dat een volledige zintuiglijke waarneming tot intuïtie en een dieper inzicht leidt.

We volgen Li op zijn wandelingen in lente, (voor)zomer en herfst door Nederlandse landschappen waarbij telkens een ander onderwerp centraal staat: 'Het waarnemen van de wereld' bijvoorbeeld of 'De relatie tussen lichaam en landschap'. Vanuit de westerse filosofie en kunst worden hem vragen gesteld waarop de meester praktische antwoorden vanuit de tao paraat heeft. Een inspirerend boek waarin veel nieuwe landschappen ontdekt kunnen worden. KS

200 soorten groen. Botanische kunst van Franz en Ferdinand Bauer, Terry van Druten, Esther van Gelder, Thoth Bussum/Teylers Museum, Haarlem 2019, 96 pp, prijs € 17,95 ISBN 97 890 6868 772 9

Bij de gelijknamige tentoonstelling in Teylers Museum verscheen een bijzonder fraai geïllustreerde catalogus. Conservator Terry van Druten beschrijft leven en werk van de gebroeders Bauer, waarin zowel sterke overeenkomsten zaten – hun groot artistiek en wetenschappelijk talent – als grote verschillen: Ferdinand nam deel aan twee gevaarlijke expedities naar vrijwel onbekende gebieden, terwijl Franz een vaste baan als botanisch tekenaar in Kew Gardens had. Beiden leverden ook wetenschappelijke prestaties, Ferdinand vooral in het nauwkeurig vastleggen van nieuwe soorten, Franz ook aan het microscopisch onderzoek.

Esther van Gelder plaatst de gepubliceerde werken met afbeeldingen van de hand van de Bauers in hun tijd, waarin geïllustreerde boeken als kunstwerken werden beschouwd. Ze laat zien hoe de werken ontstonden die vanwege het vele handwerk uiterst kostbaar waren en in kleine oplagen verschenen. Ze werden in delen uitgebracht, vaak moeizaam verkocht en soms halverwege gestaakt. Een voorbeeld is de onvoltooide serie over Australische planten, waarvan de twee eerste delen door Ferdinand zelf in Teylers Museum werden afgeleverd. LD

Veldgids Kevers van Europa, Vincent Albouy, Denis Richard, KNNV Uitgeverij, Zeist 2018, 400 pp, prijs € 38,95 ISBN 97 890 5011 666 4

Kevers zijn de talrijkste dieren op aarde en vormen een kwart van het hele dierenrijk. Alleen al in ons land kunnen we op ruim 4.000 soorten rekenen, ongeveer een honderdste deel van het totale aantal soorten. Deze magistrale veldgids stelt een kleine 800 daarvan uitvoerig voor. Zoals we inmiddels gewend zijn van de KNNV is alles aan deze uitgave weer tot in detail perfect uitgewerkt. Heldere foto's, kloeke beschrijvingen en een interessante inleiding maken de materie toegankelijk. Alles aan dit werk straalt betrokkenheid, vakkundigheid en kwaliteit uit. De Franse auteurs weten waarover ze schrijven en kunnen die kennis ook op de leek overbrengen, op zich al een gave.

Met het verschijnen van deze veldgids, samen met al eerder in de serie uitgegeven delen over libellen, zweefvliegen, sprinkhanen en dagvlinders, en het nog te verschijnen deel over mieren, ontstaat er een steeds completer beeld van de inheemse insectenfauna. Een voor velen verborgen wereld gaat open, zeker als je de achtergronden daarvan beter begrijpt. Deze gids is daarin een onmisbare schakel. BK

Frederik Willem van Eeden. Pionier van de natuurbescherming, Marga Coesèl, KNNV Uitgeverij, Zeist 2018, 96 pp, prijs € 12,95 ISBN 978 90 5011 695 4

In eerdere delen van de Heimans & Thijssse-reeks over belangrijke personen en gebeurtenissen uit de geschiedenis van de Nederlandse natuurbescherming stonden Jac. P. Thijssse, Eli Heimans en Thijssse en het Naardermeer centraal. In deel 4 gaat het over de botanicus en auteur Frederik (Frits) van Eeden (1829-1901), vader van de schrijver Frederik van Eeden, die net als zijn vader een groot natuurliefhebber was. Frits van Eeden, 'een vriend der natuur', schreef enthousiaste verslagen van 'botanische wandelingen' maar was ook een van de eersten die zich zorgen begon te maken over de achteruitgang van de Nederlandse natuur halverwege de negentiende eeuw. Hij wordt beschouwd als pionier van de natuurbescherming in Nederland en degene door wie veel bekendere personen op dat gebied zoals Heimans en Thijssse zeiden sterk te zijn beïnvloed. Het boekje haalt hem terecht uit de vergetelheid en is zeker niet alleen voor wie geïnteresseerd is in de geschiedenis van de natuurbescherming aanbevolen. Het gaat in prettig leesbare taal door Van Eedens leven en werk en is goed geïllustreerd. RMG

